

Op de foto is te zien
het hondskruid in het
zeedorpenlandschap van de
Dorpsduinen in Wijk aan Zee.
Foto Joost Bouwmeester.

Wasplaten bij Wijk aan Zee

De orchideeën onder de paddenstoelen in zeedorpenduin

KEES VERTEGAAL

Wasplaten zijn de de orchideeën onder de paddenstoelen, klein en felgekleurd. Er zijn flink wat soorten, de een nog mooier dan de ander. Allemaal voelen ze aan alsof er een fijn laagje vet op gesmeerd is. Ze groeien niet in het bos, maar in graslanden. Altijd op bijzondere plekken, waar ook veel zeldzame planten te vinden zijn. Bij Wijk aan Zee kun je in de duinen vlakbij het dorp een aantal fraaie soorten vinden.

De beste tijd voor wasplaten en veel andere duinpaddenstoelen is september-oktober, na een paar weken niet te droog weer. Een aantal soorten is niet al te zeldzaam en goed herkenbaar. Gewapend met een fotoboek en wat geduld kan ook de gemiddelde duinwandelaar deze op naam brengen. Een keer mee gaan met een paddenstoelenexcursie is ook een goede manier om waspla-

ten te leren herkennen. We beginnen met de zwartwordende wasplaat, in de duinen en ook daarbuiten de meest voorkomende soort. De hoed is kegelvormig, met een afgeronde punt en doorsnede van één tot vier centimeter. Vers zijn ze opvallend oranje-rood, maar na een aantal dagen tot een week worden ze geleidelijk pikzwart. Vooral als er een stuk of wat in verschillende stadia van ontwikkeling bij elkaar staan, is het niet moeilijk de zwartwordende wasplaat te herkennen.

Vuurzwammetje, sneeuwzwammetje en kabouterwasplaat

De duinwasplaat lijkt veel op de zwartwordende, maar in plaats van de lichte, gele of oranjegele plaatjes heeft hij plaatjes die net zo rood zijn als

de hoed. Deze zeldzame soort groeit ook bij Wijk aan Zee. De puntmutswasplaat lijkt vooral qua vorm op de zwartwordende, maar is helemaal (oranje)geel en wordt als hij ouder wordt niet zwart. Het is ook een vroege soort. Met gunstig weer kun je hem al in juli vinden.

Het papegaaiwammetje is een wat kleinere soort, met een gewoon, parapluachtig hoedje. Hij is goed herkenbaar aan zijn bonte kleuren: een afwisseling van gele, geelgroene en olijfbroene tinten. Hij voelt heel slijmerig aan, een beetje vies wel. Het sneeuwzwammetje is wit of crème, met vrij dikke, wijd uit elkaar staande plaatjes die langs de steel aflopen. In de duinen komt ook een lichtbruin gekleurde variant voor, het geelbruine sneeuwzwammetje.

Andere fraai gekleurde wasplaten die je bij Wijk aan Zee kunt vinden, zijn vuurzwammetje, elfenwasplaat en kabouterwasplaat.

De zeedorpenduinen van Wijk aan Zee

Wijk aan Zee is een van de meest karakteristieke zeedorpen aan de Hollandse kust. Het dorp zelf is niet groot, gebouwd rond een grote dorpsweide en aan alle kanten omringd door duinen. Aan de zuidkant ligt een smalle strook duin, met het Vuurbaakduin, Paasduin en Zee van Staal. Verder van Wijk aan Zee zijn de duinen verdwenen onder de staalfabriek van Corus. De Dorpsduinen zijn een vrij toegankelijk stuk duin tussen het dorp en het strand.

De duinen aan de noordkant van Wijk aan Zee, De Rellen en het Doolhof, vormen de zuidpunt van het uitgestrekte Noordhollands Duinreservaat.

Eeuwenlang is door dorpsbewoners op allerlei manieren gebruik gemaakt van deze duinen. Beweiding met geiten, schapen, koeien en paarden was eeuwenlang het belangrijkste gebruik, naast het kappen van struiken het steken van plaggen en het harken van “ruigt”. Sinds het midden van de 19de eeuw werd in lage delletjes kleinschalige akkerbouw bedreven.

Paddenstoelen houden van gerommel

Tegenwoordig worden de duinen rond het dorp vooral gebruikt om rond te struinen, tuinafval neer te gooien, honden uit te laten en - nog steeds - bramen te plukken. Ook wordt er nog steeds vee geweid, nu als natuurbeheer.

Door deze eeuwenlang volgehouden vorm van

kleinschalige ‘mishandeling’ is rond kustplaatsen als Wijk aan Zee een apart soort duinen ontstaan: het zeedorpenlandschap. Curieus genoeg en tegen de verwachting in blijken flink wat planten en ook paddenstoelen juist van dit gerommel te houden. Er komt steeds opnieuw wat kalkrijk zand aan het oppervlak. Lichte bemesting door honden of koeien zorgt voor net dat beetje extra voedsel dat een aantal bijzondere planten goed kan gebruiken. Struiken krijgen hier weinig kans en de soortenrijke duingraslanden houden hun open karakter. Zeldzame planten als hondskruid, wondklaver, nacht-, kegel- en geoorde silene zijn typische soorten van het zeedorpenduin van Wijk aan Zee. En ook bijzondere paddenstoelen als wasplaten, aardtongen, aardsterren en staalsteel-tjes zijn hier volop te vinden.

De Rellen rijk aan bijzondere paddenstoelen

Voor de Rellen, direct ten noorden van zorginstelling Heliomare, zijn rijk aan wasplaten en andere paddenstoelen. Tijdens een excursie van de Nederlandse Mycologische Vereniging NMV in september 2007 werden bijna honderd soorten gevonden. Behalve wasplaten waren er ook twee soorten aardtongen, peperbus, forse aardster, zandputje, zandtulp, tepelsatijnzwam en drie soorten stuifbal. Allemaal waardevolle soorten van kalkrijke droge duingraslanden en kleinschalige verstuingen. De wasplaten leven van afgestorven plantenresten. Ze breken het kleine beetje humus af en dragen er zo aan bij dat de bodem schraal en zandig blijft.

De vele soorten wasplaten laten zien dat De Rellen een bijzonder stuk duin is. Paddenstoelenkenners noemen wasplaten wel de orchideeën onder paddenstoelen. Niet alleen vanwege de rijkdom aan kleuren. Net als orchideeën komen ze vooral op bijzondere plekken voor. Als je ergens wasplaten vindt, groeien er vaak ook andere zeldzame soorten paddenstoelen en hogere planten.

Niet alleen De Rellen is rijk aan wasplaten en andere bijzondere paddenstoelen. Misschien moeten we met de NMV ook eens een excursie organiseren in andere stukken zeedorpenduin in het Noordhollands Duinreservaat. Maar je mag natuurlijk ook zelf op zoek.

KEES VERTEGAAL IS ZELFSTANDIG ECOLOGISCH ADVISEUR

Van links naar rechts:
vuurzwammetje,
sneeuwzwammetje,
papegaaiwammetje,
duinwasplaat en
puntmutswasplaat.
Foto's respectievelijk van
Hans Adema, Herman Berkhoudt
(2x), Hans Adema en
Joost Bouwmeester.

